

Zicht op bedrijvigheid

‘Clusters en ketens Gemert-Bakel in regionaal perspectief’

Inhoudsopgave

Clusters en ketens in beeld	5
Inleiding	6
Belangrijkste conclusies	9
Belangrijkste aanbevelingen	13
Specialisatie Agro	13
Specialisatie Zorg en Bouw	14
Specialisaties Kunststof	14
Specialisatie Vrijtijdseconomie met accent op daghoreca	15
Algemene acties	17
Agro & Food	19
Bouw	23
Zorg	27
Vrijtijdseconomie	31
Colofon	35

Clusters en ketens in beeld voor Gemert-Bakel

De gemeente Gemert-Bakel en Bedrijven Kontakt Gemert-Bakel (BKG) hebben gezamenlijk opdracht gegeven tot het uitvoeren van een clusters- en ketenonderzoek. Het onderzoek kent een kwantitatieve fase, waarbij de cijfers in beeld zijn gebracht. Het tweede deel van het onderzoek is de kwalitatieve fase, waarbij we het gesprek zijn aangegaan met spelers binnen de belangrijkste sectoren, te weten: Agro, Bouw, Zorg en Vrijtijdseconomie.

Wethouder Roël Hoppezak: "We hadden als gemeente nog te weinig zicht op de bedrijvigheid binnen de gemeente Gemert-Bakel. Het onderzoek geeft een inzicht in concentratie en specialisatie van economische activiteiten. We kunnen de economische ontwikkeling van de gemeente nu nog beter richten, denk daarbij aan het werken in clusters, gerichte inzet van accountmanagement, gerichte acquisitie voor de verkoop van bedrijfskavels o.a. op Smartpark Gemert, maar ook wanneer het gaat over promotie en marketing. De kennis, van bedrijven die hier actief zijn en de kennis van de economische activiteiten binnen onze gemeente stelt ons samen in staat om verbindingen te leggen in de regio Brainport economie en ook met andere relevante clusters rondom ons. Voorzitter BKG Martin Jacobs: "Ook als lokale ondernemersvereniging vinden wij dit onderzoek belangrijk, het helpt onze leden om toekomstbestendig te zijn en het stelt de gemeente in staat om de ondernemers op een juiste wijze te faciliteren". Wethouder Roël Hoppezak: "Nu deze informatie bekend is, is het tijd voor de derde fase van het onderzoek. Daarbij gaan we, samen met o.a. de ondernemers, aan de slag met aanbevelingen uit het rapport". Voorzitter BKG Martin Jacobs: "Ik wil alle ondernemers bedanken die bijgedragen hebben aan de totstandkoming van dit rapport. De kracht van samenwerken zit in het samen doen".

Inleiding

Voor u ligt de rapportage 'Clusters en ketens Gemert-Bakel in regionaal perspectief'. Maikel Gijzen Advies heeft in opdracht van de gemeente Gemert-Bakel en BKG het clusters- en ketenonderzoek uitgevoerd. Doel van het onderzoek was inzicht te bieden in clusters en ketens in Gemert-Bakel, ook in regionaal perspectief en op basis hiervan gerichte aanbevelingen te formuleren voor een vervolgaanpak. Het onderzoek is in twee fasen uitgevoerd.

Fase 1 - Kwantitatieve analyse: op basis van een cijfermatige analyse is inzicht geboden in geïdentificeerde 'specialisaties'; de mate waarin bepaalde bedrijfsactiviteiten relatief sterk aanwezig zijn in de gemeente qua werkgelegenheids- en vestigingsstructuur ook in regionaal perspectief. Er zijn vier specialisaties benoemd:

- **Agro (met accent op varkens- en melkveehouderijen)**
- **Bouw (met accent op kunststof)**
- **Zorg**
- **Vrijtijdseconomie (met accent op daghoreca)**

Aangezien dit nog niets zegt over de mate waarin er sprake is van (enige) vorm van samenwerking en clustering is in fase 2 een kwalitatieve analyse uitgevoerd.

Fase 2 - Kwalitatieve analyse: op basis van een kwalitatieve verdiepingsslag in gesprek met een selectie van bedrijven en organisaties is inzicht geboden in hoeverre er clusters en ketens kunnen worden geïdentificeerd. Deze selectie is gebaseerd op de vier specialisaties uit de kwantitatieve analyse.

De resultaten van de kwalitatieve analyse treft u in deze rapportage aan. Op basis van de gespreksronde zijn belangrijke ambities, kansen, feiten, standpunten en knelpunten als een rode draad samengevat. De bevindingen zijn enerzijds geënt op de thematiek clusters & ketens en anderzijds meer in algemene zin geënt op verdere stimulering van de lokale en regionale economie.

De rapportage is als volgt opgebouwd:

Als eerste zijn de belangrijkste conclusies en aanbevelingen gepresenteerd. Vervolgens is per specialisatie – meer in detail – een samenvatting geboden van de belangrijkste constatering en conclusies; volgorde Agri, Bouw, Kunststof (apart uitgelicht), Zorg, Vrijtijdseconomie (met accent op daghoreca). Tot slot is een overzicht opgenomen van de gesprekspartners in de kwalitatieve analyse.

- Brainport Development heeft als organisatie namens de Brainport Regio, waar de Peelregio geografisch bestuurlijk onderdeel van uitmaakt, een clusterdefinitie bepaald en aanpak ontwikkeld.
- Als definitie hanteert men een cluster als groepen bedrijven, die samen iets willen voor de lange termijn en daar zelf actief aan willen bijdragen en zelf hun pijnpunten op tafel leggen om gezamenlijk een probleem op te lossen. Deze bedrijven hoeven niet per se in dezelfde sector actief te zijn of een grote werkgelegenheid te vertegenwoordigen. Belangrijke voorbeelden in de Brainportregio zijn Slimmer leven, Automotive NL, Brainport industries, Sport en technologie. Er zijn circa 15 clusterorganisaties/samenwerkingsverbanden actief, die als cluster zijn aangemerkt.
- Binnen de **Agro** sector zijn binnen de varkensveehouderijen en melkveehouderijen geen clusters geconstateerd; wel is er sprake van informele studieclubs, die op wisselende onderwerpen informatie en kennis delen.
- Wel is er binnen de volle grondakkerbouw sprake van een lokaal cluster van agrarische bedrijven, die onder een productlabel '**Vrije Heerlijkheid**' agrarische producten aanbieden.
- Agro wordt vaak in een noemer gekoppeld aan Food. De gemeente Gemert-Bakel heeft echter op het gebied van Food onvoldoende positie; wel is het bedrijf GEA Food een belangrijke exponent en sleutelbedrijf in de foodindustrie.
- Binnen de **Bouw** is sprake van een cluster van aan de bouw gelieerde ondernemingen in Gemert en de regio onder de noemer van het **Bouw Advies Instituut**; ook de stijl van werken die gericht is op het actief delen van innovatie en kennis is bijzonder te noemen.
- Binnen de **kunststof** sector is een sterke basis van aanwezige kunststofgelieerde bedrijven in de gemeente, die deels al met elkaar samenwerken en kennis delen. Er zijn sterke informele netwerken. De bedrijven zijn actief in het verzamelen, recyclen en produceren van kunststofkorrels en kunststofproducten voor uiteenlopende sectoren en toepassingen. In het bijzonder beschikt de gemeente met Polymer Research Group over een bijzonder privaat gedreven en gefinancierd kunststof R&D kennis- en onderzoekslaboratorium. PRG ontwikkelt, test en adviseert over diverse producten en toepassingen van en voor de kunststofverwerkende industrie (o.a. luchtvaartindustrie, petflessen, bouwindustrie, verpakkingen, automotive) en is verbonden met het Dutch Polymer Institute. Het is van belang om te verkennen in hoeverre deze concentratie van kunststofgelieerde activiteiten opgewerkt kan worden naar een **Polymer Brainport Center**.
- Binnen de **Zorg** is sprake van een zorgcluster op regionaal niveau, dat stevig geïdentificeerd is op het niveau de Peelregio; een agenda voert op het niveau van innovatie en onderwijs & arbeidsmarkt al actief samenwerkend.
- Binnen de **Vrijtijdseconomie** specifiek met een accent op daghoreca zijn geen clusters geïdentificeerd. Het toeristisch-recreatief product van Gemert-Bakel is eenzijdig, maar er zijn veel ontwikkelingsmogelijkheden aanwezig om tot een geïntegreerd en aantrekkelijk toeristisch-recreatief aanbod te komen en dit sterk(er) te positioneren in de Peelregio.

Belangrijkste conclusies

- Het vertrekpunt voor de clusteraanpak van Brainport is high tech; in dit opzicht ligt een relatie met de geïdentificeerde clusters/thema's in Gemert-Bakel en de Peelregio m.b.t. bouw, toerisme en recreatie en zorg niet voor de hand. Het vertrekpunt van deze clusters is per definitie niet **high tech**.
- Er wordt op regionaal niveau initiatief genomen om agro & food met high tech te verbinden en te positioneren binnen Brainport. In dit licht is relevant:
  - Er een **agro & food uitvoeringsagenda** is ontwikkeld op het niveau van de Peelregio.
  - Deze agro & food agenda nog onvoldoende bekend en geborgd is in Gemert-Bakel. De innovatie-behoefte en -potentieel van agrobédrijven in de gemeente en (deels ook de) Peelregio is niet inzichtelijk, waardoor een bundeling van ondernemersinitiatieven en vragen binnen de agrosector, nog maar beperkt heeft plaatsgevonden. Er is vanuit Gemert-Bakel ook beperkte aansluiting met FoodtechPark in Helmond.
  - Voor een solide uitvoering van deze agro & food agenda is het van belang dat er een krachtige organisatie van de Peel komt met een heldere structuur, mandaat en voldoende uitvoeringskracht.
  - Er inhoudelijk gezien vanuit het vertrekpunt van een sterke primaire agrarische sector in de Peelregio voor concrete samenwerking en oplossingen, er initieel meer aansluiting ligt met Agrifoodcapital in Noord- oost Brabant en Greenport Venlo (regio Venlo/Venray), dan met Brainport. Brainport Development richt zich vooralsnog primair op de foodsector en foodtechnologie. Brainport werkt dan ook mede samen met Agrifoodcapital, aangezien agrifoodcapital al meer toegang heeft tot het agro tech ecosysteem.
  - Er ook vanuit de overheidskant wordt geconstateerd dat mede door de huidige gemeente- en provinciegrenzen de samenwerking tussen regio's nog onvoldoende tot stand komt.
- Er is ook aangegeven dat er teveel **eilandjes** zijn binnen de gemeente. Verenigingen van en voor ondernemers die ieder hun eigen agenda voeren en waarbij agenda's nog onvoldoende samenkomen.
- **BKG** is in de beleving meer een netwerkvereniging, dan een belangenvereniging. BKG wordt vooral beleefd een meer informele netwerkclub te zijn en minder een club, die belangen behartigd en verbinding organiseert op thema's s als samenwerking, innovatie, duurzaamheid en productontwikkeling. Naast voldoende informele ontmoeting is ook er meer behoefte aan deze rol.
- Het **Economisch Platform Gemert Bakel** heeft in de beleving geen heldere status of rol; ook is er geen zicht op de meerwaarde.
- Er zijn veel signalen afgegeven dat het **accountmanagement** van de gemeente richting het individuele bedrijfsleven verder verbeterd en geïntensiveerd dient te worden. De strekking is dat de gemeente onvoldoende betrokkenheid heeft of laat zien richting met name haar grote, als ook innoverende bedrijven en als zodanig onvoldoende zichtbaar is.

- Diverse bedrijven geven aan ieder op hun eigen manier **innovatieve technologieën** toe te passen of een behoefte hiertoe te hebben. Een belangrijk voorbeeld daarvan is de toepassing van chiptechnologie als informatiedrager van het product. Zo voorziet Synergy Health (grote werkgever in Gemert-Bakel en chemische wasserij) ieder stuk was van een persoonlijke chip, Haval is bezig met Smart Packaging, waarbij verpakkingen worden ontwikkeld, waar informatiedragers in zitten om bepaalde zaken duidelijk te maken (zoals voedselbederf, temperatuur, communicatie met ovens en magnetrons).
- De gemeente beschikt over relatief **veel laaggeschoolde arbeid**. Vele bedrijven geven ook aan gebruik te maken van relatief eenvoudige en goedkoop in te zetten arbeid vaak voor gestandaardiseerde handelingen in de productie en logistiek. In dit opzicht is er al sprake van samenwerking en kan arbeid onderling uitgeruild worden, waardoor piekbelasting wordt opgevangen, diversiteit van werk wordt gestimuleerd en tegelijkertijd de kans op uitval wordt voorkomen.
- **Het Commanderij College** heeft circa 2800 leerlingen, waarvan circa 2200 onderwijs krijgen in Gemert (rest in Laarbeek). De havo/vwo leerlingen kiezen op 4e hun profiel, de VMBO leerlingen kiezen in de 2e hun sector. Naar schatting zijn er circa 100 leerlingen per jaar die een stage zoeken en bij een bedrijf gaan werken. Oud-leerlingen, actief in het bedrijfsleven, worden ook ingezet voor het onderwijs. Het Commanderij College is ook een belangrijke partij voor lokale en regionale aanbesteding van verschillende producten en diensten; dit doet men bij voorkeur lokaal.
- Er zijn verschillende relaties tussen het Commanderij College en het bedrijfsleven. Het middelbaar onderwijs wordt als belangrijke speler voor de gemeente en voor de regio beschouwd gezien het belang van lopende leerlijnen naar hogere onderwijsniveaus. Er is uitgesproken dat de onderwijs-arbeidsmarktverbindingen nog verbetering behoeven.
- De richtingen, die worden aangeboden voor de VMBO leerlingen zijn Zorg & welzijn, Bouw, Bedrijf en ondernemen en Groen. In relatie tot de economie van de gemeente en de geïdentificeerde specialisaties/clusters betekent dit het volgende:

- De richtingen Bouw en Zorg & Welzijn sluiten goed aan bij het economisch profiel van Gemert-Bakel
  - Logistiek & Transport wordt als richting in het onderwijsaanbod lokaal en regionaal gemist; mogelijk kan dit ontwikkeld en gecombineerd worden met de richting Bouw
- Ook procestechniek kan mogelijk als module ontwikkeld worden binnen het Commanderij College - aangezien procestechniek steeds belangrijker wordt binnen vele lokale bedrijven en in de agro-sector. Hier wordt ook vanuit het bedrijfsleven aandacht voor gevraagd, mede gezien de trend dat maakbedrijven weer terugverhuizen naar Europa, als ook de Brainport regio.
- De richting zorg & welzijn en ondernemen kennen beiden enkele facetten gericht op horeca. Het is te overwegen de vrijetijdssector met verschillende horeca-concepten prominenter binnen de richting bedrijf en ondernemen te borgen of als aparte keuzerichting op te nemen - gezien het belang van de sector in Gemert-Bakel en de Peel en vrijetijdsbesteding in de samenleving.
- Groen - dit is een relatief kleine keuzerichting. Er is een mismatch tussen het belang van agro/groen in de gemeente in termen van werkgelegenheid/bedrijven en de positie/omvang binnen het lokale onderwijs. Dit heeft mede van doen met de beeldvorming over de agrarische sector. Het Commanderij College zou in overleg willen treden met de sector om mogelijkheid te onderzoeken voor een op te waarderen module groen/agro.
- Vele bedrijven geven aan dat men sterk sociaal **gebonden** is aan de gemeente, vanwege de geschiedenis, familie en de mensen. Men geeft wel aan dat men idealiter op andere vestigingslocaties vanwege ligging, **bereikbaarheid** en betere toegang tot de arbeidsmarkt, beter uit de voeten zou kunnen. De gebondenheid houdt bedrijven wel op hun plek.
- In zijn algemeenheid wordt de bereikbaarheid van de Gemeente Gemert - Bakel door vele organisaties als een obstakel beschouwd voor verdere groei en ontwikkeling, in het bijzonder voor het aantrekken van bedrijven en talent.

Belangrijkste aanbevelingen

Specialisatie Agro

Waardeer de maatschappelijke en economische betekenis van Agro

- Ontwikkel in overleg met de agrarische sector een stimuleringsplan, waarmee de zichtbaarheid van de sector 'in positieve zin' wordt vergroot.
- Stel jaarlijks een bedrag ter beschikking op basis van cofinanciering om dit stimuleringsplan uit te voeren.
- Betrek daarbij ook het lokale cluster 'Vrije Heerlijkheid' als een cluster/verkoopcombinatie van samenwerkende agrarische ondernemers.

Zorg voor voldoende inzicht in agro-innovaties op het niveau van de gemeente en de Peelregio.

- Peelregio dient actief een makel- en schakelfunctie zich eigen te maken gericht op agro-innovaties en de toekomstbestendigheid van de sector.
- Inzicht is nodig in de huidige agro-innovaties, de (verdere) behoefte tot agro-innovaties in de sector en in het bijzonder het agro- reststromenpotentieel in de regio; hier is ook een actieve rol voor de ZLTO gewenst.
- Op basis hiervan kunnen innovaties van ondernemers vanuit een stimuleringsbenadering gebundeld, gedeeld en opgeschaald worden en vertaald worden in een stimuleringsaanpak.
- In dit opzicht dient gebruik gemaakt te worden van relevante partners, waaronder Foodtechpark en Agrifoodcapital.

Sluit als Peelregio vervolgens ook actief aan bij de verkenning om Agro & Tech met elkaar te verbinden

- Maak een inventarisatie van ontwikkelingen in de diverse deelregio's omtrent het thema Agrofood in de bredere regio van Greenport Venlo, Brainport Eindhoven, Agrofood Capital en Wageningen UR. Inzichtelijk maken welke ambities er leven en wat de unieke elementen zijn voor samenwerking.
- Organiseer ontmoetingen met relevante partijen/multihelix. Doel is partijen te verleiden om energie te steken in deze ontwikkeling en initiatieven te ontplooiën. Belang is om elkaars ambities te delen, wat is onze stip op de horizon, waarin wil de brede regio op het terrein van Agrofood het verschil maken, zowel vanuit subregionaal/nationaal perspectief, maar zeker ook vanuit internationaal perspectief.
- Benoem concrete (ondernemersgerichte) initiatieven en faciliteer deze in hun verdere ontwikkeling. Hiervoor de bestaande ecosystemen inzetten van de verschillende deelregio's rondom high tech, agro, food, smart logistics, slimme maakindustrie enz.

Specialisatie Zorg en Bouw

Faciliteer de verder ontwikkeling van het regionale zorgcluster en het lokale bouwcluster

- Voor de doorontwikkeling van deze clusters zijn respectievelijk het 'BAI' en 'Peel Duurzaam Gezond' verantwoordelijk om de ontwikkelingen zelfstandig aan te jagen en te stimuleren.
- Betrek deze organisaties in het te ontwikkelen accountplan, om goed zicht te hebben en te houden op de voortgang van de initiatieven.
- Faciliteer bijeenkomsten van deze twee ontwikkelingen in Gemert-Bakel.

Specialisaties Kunststof

Verken actief de mogelijkheid om de 'sterke basis van kunstofgelieerde activiteiten' in de gemeente in het bijzonder in relatie tot de Polymer Research Group te positioneren c.q. op te werken tot het 'Polymer Brainport Center'

- Verken de bereidheid en mogelijkheid nader met PRG en BKG om tot een clusterbenadering/aanpak te komen.
- Formeer vervolgens een initiatiefgroep, waarin minimaal zitting hebben BKG, de Gemeente Gemert-Bakel, PRG en Brainport Development.
- Organiseer een rondetafel – waarbij alle kunstofgelieerde ondernemingen in de gemeente (en bredere regio) uitgenodigd worden.
- Ontwikkel een programma/ een modus op basis waarvan bedrijven met elkaar kunnen ontmoeten en samenwerken op nader te bepalen thema's.
- Organiseer een 'congres/event', waarmee het initiatief officieel wordt bekrachtigd in een decor met toonaangevende sprekers en thema's.

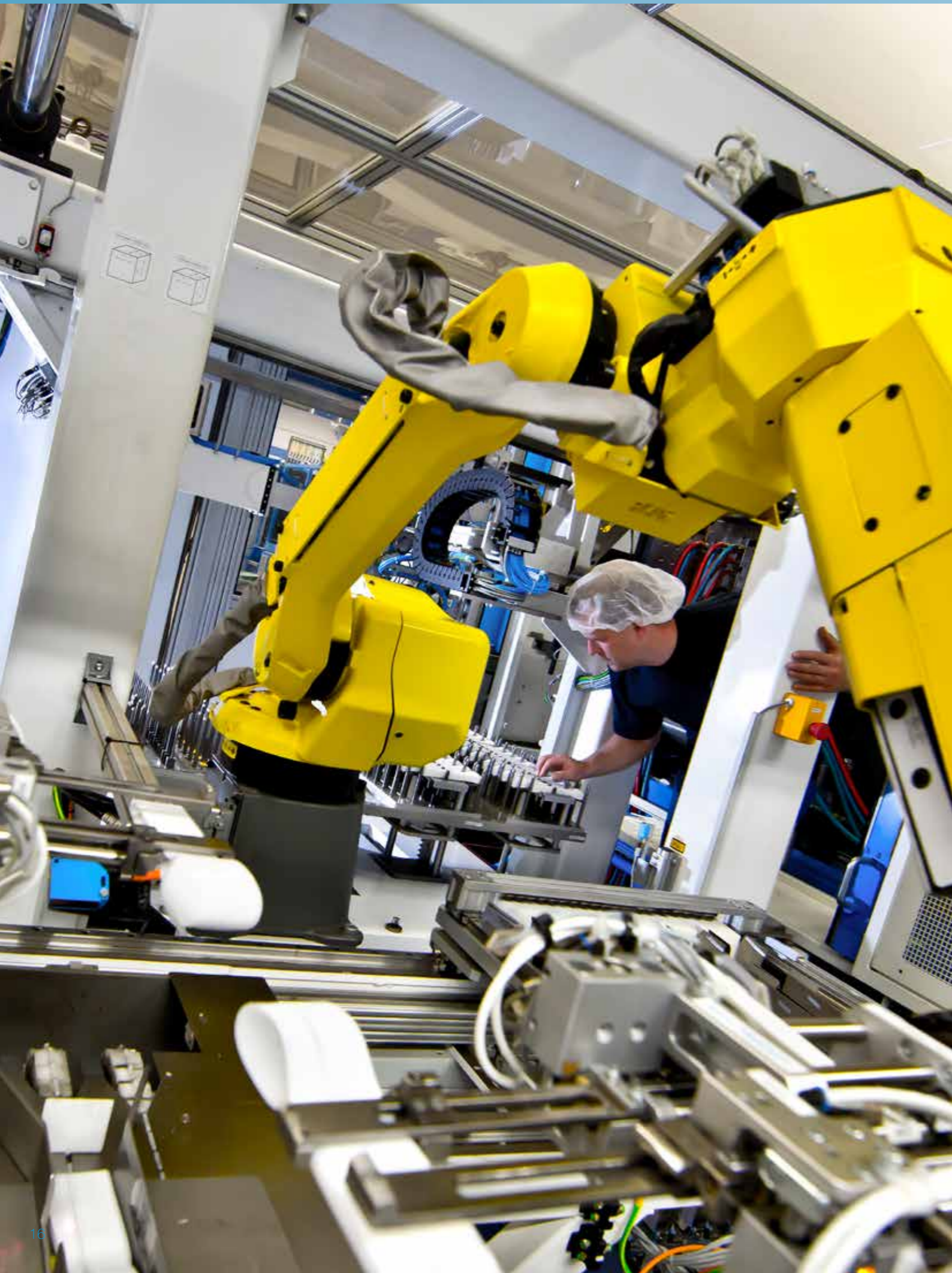
Specialisatie vrijetijdseconomie met accent op daghoreca

Herijk en kom tot één uitvoeringsprogramma van de toeristisch-recreatieve sector

- Benoem daarin de ambities en acties m.b.t. de doorontwikkeling en verbinding van bestaande en nieuwe product-marktcombinaties. Benadruk daarbij ook de relatie en kansen tussen dag- en verblijfsrecreatie.
- Bed de lokale toeristisch-recreatieve producten goed in binnen de Peelregio, in het bijzonder binnen de stichting Peel promotie.
- Zorg voor meer regie en een eenduidige visie op de profilering van het toeristisch-recreatieve aanbod van de gemeente.
- Zorg ook voor meer inzicht in cijfers en statistieken m.b.t. de ontwikkeling van het toeristisch-recreatief product (aantal bezoekers, overnachtingen, bestedingen, activiteitenpatroon). Monitoring is daarbij een belangrijk middel om het toeristisch-recreatief product door te ontwikkelen.

Algemene acties

Borg en structureer het overleg i.r.t. Economisch Platform Gemert-Bakel

- Breng de belangen, ambities en overlegstructuren van de verschillende ondernemersorganisaties in beeld.
- Kom op basis daarvan tot een samenwerkingsmodel, waarin de verschillende organisaties zich kunnen vinden.
- Positioneer daarbij het EPGB, als koepel, met die issues, die op gedeeld en gemeentelijk niveau van belang zijn.
- Benoem in ieder geval het verbeteren van de bereikbaarheid van de gemeente tot een van de speerpunten; maak met elkaar een lobby-agenda (als ambassadeurs) over het (willen en kunnen) beïnvloeden van de agenda van de lokale overheid en andere hogere bestuursorganen.

Innovatie dient als thema veel prominenter op de agenda te worden gezet

- Organiseer regelmatig innovatiedagen c.q. tafels en laat bedrijven en in het bijzonder vernieuwers/koplopers daar innovaties en ideeën pitchen en hun zoekvragen formuleren; dit versterkt de creativiteit, onderlinge netwerken en vergroot de kans op nieuwe (lokale) samenwerkingsvormen.
- Stel in dit verband binnen de BKG een werkgroep innovatie in.
- Gebruik daarbij als lichtend voorbeeld de aanpak van het BAI m.b.t. het bouwontbijt en vertaal dat naar andere bedrijven en sectoren.
- Steek daarbij in op thema's (zoals sensortechniek, chiptechnologie, robotisering en duurzaamheid) in, maar draag ook zorg voor verbindingen tussen sectoren.

Ondernemers, Overheid en Onderwijs dienen meer de handen in een te slaan.

- Het Commanderie college verdient een volwaardige positie in het Economisch Platform Gemert-Bakel.
- Stel in dit verband binnen de BKG of EPGB een werkgroep onderwijs- arbeidsmarkt in en draag daarbij zorg voor een duidelijk overzicht en programma hoe in gezamenlijkheid te komen tot een nog meer praktijkgerichte invulling van het onderwijsprogramma met aanwezigheid van bedrijven bij open dagen, gastcolleges, praktijkopdrachten, stages, leer-werkprogramma's.
- In het bijzonder is daarbij aandacht gewenst om de module groen op te waarderen naar agro, gezien de economische signatuur van de gemeente en de regio. Ook liggen er kansen op het niveau van de vrijetijdsector, procestechiek en transport en logistiek.
- Neem als BKG ook initiatief om in samenwerking met de bedrijven die nu al arbeid uitruilen, dit verder op te schalen op gemeentelijk niveau.

Ontwikkel een accountplan 'rode looper' bedrijven

- Ontwikkel als gemeente een gericht accountplan, waarbij heldere doelstellingen zijn geformuleerd over het contact met bedrijven en het georganiseerde bedrijfsleven.
- De gemeente onderhoudt contact en bezoekt gestructureerd en planmatig ondernemers in de gemeente.
- Communiceert hierover en verbindt en positioneert bedrijven lokaal en regionaal.

Agro & Food

Sterke informele netwerken!

De Agro & Food sector in Gemert- Bakel is in termen van werk-gelegenheid en het aantal vestigingen een van de grootste sectoren in Gemert-Bakel en de Peelregio.

- Er zijn sterke informele netwerken tussen verschillende agrarische ondernemers; met name binnen de branche; de varkensveehouderijen en melkveehouderijen kennen elkaar goed.
- Uit de kwantitatieve analyse bleek dat met name het fokken en houden van varkens en melkvee meer dan evenredig vertegenwoordigd is binnen Gemert-Bakel. Tussen de melkveehouders en varkensveeouders zijn echter geen formele samenwerkingsstructuren zichtbaar. De agrarische bedrijven zijn wel met elkaar verbonden middels de afzet (coöperatieverband en slachterijen).
- Wel is er sprake van meerdere kleinere (gem. 5 deelnemers) en enkele grotere 'studieclubs' (30/40 deelnemers), waarin op thema (bijvoorbeeld genetica, datatoepassingen) agrarische ondernemers elkaar ontmoeten.
- Binnen de varkensveehouderijen is er sprake van een samenwerkingsband op basis van het 'Beter Leven' concept, geënt op welzijn van het dier. Dit betreft een landelijk concept waar lokale en regionale varkensveehouderijen aan deelnemen.
- Naar schatting circa 50% van de agrarische ondernemers maakt gebruik van innovatieve technologie in haar productieproces in de vorm van robotisering en sensortechniek. Typische voorbeelden zijn in de melk- en varkenshouderijen het gebruik van een melkrobot, een voercomputer en datatechnologie. Vooral het verder professionaliseren van data-verzameling en uitwisseling wordt als een belangrijke kans beschouwd vanwege het behalen van een goed rendement.
- Binnen de vollegrondse akkerbouw is er sprake van een cluster/ samenwerkingsverband, waarbij

producten afgezet worden onder een label: Vrije Heerlijkheid streekproducten wat is doorgegroeid vanuit Vrije Heerlijkheid asperges.

- Het zijn zowel kleine als grote bedrijven die hieraan deelnemen (o.a. asperges, bloemen, aardbeien, champignons bloemkool, spitskool, aardappelen). Producten worden vanuit de boerderij, vanuit streekwinkels en in lokale supermarkten verkocht.
- De ambitie van het samenwerkingsverband is nog verder te groeien met nieuwe deelnemers gericht op een jaarrond aanbod en zo'n grote mogelijke diversiteit van producten. Er is een kerngroep binnen de samenwerking, die het functioneren en de ontwikkeling aanstuurt.
- De producten staan los van het toeristisch-recreatieve promotielabel Heerlijk Vrij, dat door de Gemeente en VV/GBT wordt gevoerd. Het samenwerkingsverband koppelt een persoonlijk gezicht aan de producten en ontwikkelt een website.
- Naast de studieclubs en de Vrije Heerlijkheid samenwerking zijn er diverse innovatieve agrarische ondernemers binnen de gemeente. Zo is er een komkommerteler bezig met led verlichting in samenwerking met Philips, heeft een bedrijf prijzen gewonnen voor het uitbroeden van kuikens in de stal zelf, krijgt Jansen Hatchery Service als super gespecialiseerde broederij in de pluimveeindustrie Chinese delegaties op bezoek en heeft een eierbedrijf zelf een pakstation ontwikkeld.
- In zijn algemeenheid staat de agrarische sector regelmatig in een negatief daglicht (o.a. in relatie tot de stapel- mestproblematiek). Er is in zijn algemeenheid meer behoefte aan aandacht en waardering voor de belangrijke economische en sociale positie, die de sector inneemt in de gemeente en de regio.
- Er is sprake van een minimale relatie met het onderwijs. Er is een uitdrukkelijke wens om de agrarische sector en agrarische bedrijven veel prominenter binnen het onderwijsaanbod te borgen. De sectie Groen binnen het Commande

college heeft een te beperkte positie en dit correspondeert niet of onvoldoende met de grootte, de werkgelegenheid en het belang van de sector.

- Binnen de Agro & Food agenda van de Peel, die onder regie van FoodtechPark in ontwikkeling is raken Agro & Food elkaar in de biobased economy; plantaardige reststoffen is daarbij het bindmiddel. De ontwikkelingen binnen de biobased economy zijn nog geen thema binnen de lokale afdeling van de ZLTO. FoodtechPark heeft contact gehad met enkele agrarische ondernemingen uit de gemeente. Er liggen vanuit de agenda met name kansen op het gebied van verbetering van de kwaliteit van de grond en van de landbouw (veehouderijen) en biobased toepassingen (verwaarding van plantaardige reststromen), als ook het inzetten van scheidingstechnologie, wat een belangrijk thema is binnen FoodtechPark. Inzicht in het agro-reststromen potentieel is daarbij cruciaal.
- Ambitie van de Agro & Foodagenda de Peel: het behouden en versterken van de Agrarische Sector en de Food Sector in de Peel. Dit door in te zetten op duurzame High Tech innovaties en het toepassen van nieuwe kennis. Er zijn drie programmalijnen van kracht; Agro, Food, Biobased business; new business.
- Voor Gemert-Bakel is er potentiële aansluiting met programmalijn 1 en 3.
  - Agro: Het bevorderen van ontwikkelingen en investeringen in innovatieve technologie in primaire landbouw, het opstellen van nieuwe verdienmodellen en de bevordering van ondernemerschap.
  - Biobased; het terugwinnen van plantaardige- en dierlijke inhoudsstoffen, mineralen en meststoffen en brandstoffen/ energetische benutting van reststromen.
- Het meer agrarische ecosysteem van Noord oost Brabant heeft sterke overeenkomsten met ecosysteem van Zuid oost Brabant – met name ook met de gemeenten in de Peel; dit zijn met name van origine boerengemeenten. Agri Food capital is de sturende triple helix organisatie, die in Noordoost

Brabant (op innovatie) gerichte projecten en initiatieven entameert en begeleid. Een belangrijke focus ligt naast op innovatie ook op acquisitie en onderwijs- arbeidsmarkt. Voor Brainport Development is vooral high tech het vertrekpunt voor hun clusteraanpak en dit raakt de Peelregio vooral op de foodsector en foodtechnologie en veel minder direct op agro.

- Op hoger niveau werkt Brainport samen met Agrifoodcapital, aangezien dit toegang biedt tot een sterk agro tech ecosysteem. De ruimtelijk-economische werkelijkheid c.q. samenhang correspondeert daarmee niet met de bestuurlijk-regionale werkelijkheid, aangezien de Peelregio als subregio onderdeel is van de Metropoolregio Eindhoven, waar het Brainport gedachtegoed de boventoon voert. Strategisch overleg vindt wel plaats op het niveau van Brainport – Greenport Venlo en Agrifoodcapital
- Binnen Greenport Venlo ligt het accent m.b.t. agro vooral op agrologistiek. Groei in deze regio wordt vooral voorzien in
  - Doorgroei agrologistiek (toename logistieke belangen en historische basis agro)
  - Inhoudsstoffen (poeders (asperge poeders), die je weer door kan verwerken in andere producten. Vanuit agrarische producten komen tot nieuwe toepassingen.
  - Convenience – foodprocessing (er komen producten uit de hele wereld binnen en worden hier weer omgezet in andere producten/toegevoegde waarde).
- Binnen het projectenaanbod vanuit AgriFoodcapital ligt de meeste directe (kans op) aansluiting op het project Agro As de Peel. Dit betreft een integrale gebiedsaanpak met als doel de ontwikkeling van een duurzame agrarische sector met toekomstperspectief. Daarbij dient het gebied zich te ontwikkelen tot een proeftuingebied in de regio voor een duurzame agrarische sector. Met kansen voor innovatieve concepten, effectief ruimtegebruik, versterken leefomgeving en landschapsstructuur. Er is daarbij sprake van verschillende initiatieven gericht op bijvoorbeeld een gezonde bodem en nieuwe stalsystemen. De gemeenten die hierin samen

werken, Uden, Landerd, Boekel, St.-Anthonis, Mill-St.Hubert en liggen ten noorden van Gemert-Bakel.

- GEA Food is de exponent van de Foodindustrie in de gemeente, die in Bakel machines en gehele productielijnen ontwikkeld, produceert en installeert voor de voedselverwerkende industrie met name voor fastfoodformules. Het is een internationale onderneming die door verdere groei en professionalisering steeds meer internationaal inkoop en daardoor steeds minder van lokale en regionale inkoopkanalen gebruik gemaakt. Het bedrijf is geworteld door dat met name ook het meer lager geschoolde personeel in de gemeente en directe omgeving woonachtig is. Het bedrijf is behoorlijk 'stand alone' in Gemert-Bakel, heeft geen verwantschap met de agro-sector en heeft ook aangegeven dat er weinig verbinding en kennisuitwisseling is met Foodtechpark en er wel een wens is dit te verbeteren.
- GEA Food beschikt ook over een technologycenter, waarbij proeflabrieken op locatie worden gebouwd. McDonalds kan daarmee bijvoorbeeld een nieuwe productielijn als proefkeuken testen op locatie. Technologiecenter staat bij klanten op het netvlies, maar richting onderwijs nog beperkt.

Bouw

Samenwerken, netwerken en delen van kennis!

Er is een sterke basis van bouw- en kunststof gelieerde bedrijven, die elkaar deels al gevonden hebben.

- Het Bouw Advies Instituut (BAI) betreft een cluster van bouw(gerelateerde) bedrijven, waarbij samenwerking, netwerken en het delen van kennis hoog in het vaandel staan. Er zijn 14 leden lid van de corporatie, daarnaast zijn er nog verschillende partners betrokken. Het BAI werkt voor professionele partijen, particulieren en overheden. De samenwerking tussen de experts in verschillende disciplines leidt tot kwaliteitsverhoging, werkt kostenbesparend en zal door samenwerking in een zo vroeg mogelijk stadium leiden tot het minimaliseren van faalkosten.
- Het Bouw Advies Instituut richt zich op projecten in nieuwbouw, verbouw/renovatie en onderhoud. De kracht van het Bouw Advies Instituut wordt gebundeld in een duurzame, intensieve en brede samenwerking van experts uit bouw gerelateerde disciplines, samengebracht op een locatie in Gemert. Het instituut bestaat uit Gemert-Bakelse ondernemingen en uit de directe regio en bedient met name de Brabantse en Limburgse markt.
- Het BAI staat in verbinding met het Commandierij college en organiseert open dagen en biedt stageplaatsen aan, waarbij leerlingen kennis kunnen maken met ondernemingen uit de gemeente. Van belang is dat de praktijk nog beter zichtbaar wordt gemaakt binnen het onderwijs door lokale ondernemers nog actiever te betrekken.
- Gemert is de 'geboortegrond' van het Bouwontbijt; een open innovatief concept, waarbij gasten uit diverse bouw gerelateerde organisaties, bankwezen en overheid samenkomen 6 keer per jaar om kennis te delen en te netwerken.
- Het BAI kan zich nog beter positioneren ook in de Peelregio; mogelijk kan de Gemeente

Gemert-Bakel, gezien deze unieke samenwerkingsconstructie, hierbij ondersteunen. In de gemeente zijn daarnaast enkele grote bouwbedrijven gevestigd, waaronder Smits bedrijven en Bouwbedrijf Raaijmakers, Driessen Verhagen, De Unibouw groep, en Huisman. Het leveren van een gespecialiseerd eindproduct wordt steeds belangrijker, ook wordt gebruik gemaakt van lokale netwerken.

- Kingspan Unidek is het grootste bedrijf in de gemeente, die internationaal onderneemt en inkoopt en die zich voornamelijk richten op de productie van geïsoleerde staal sandwichpanelen. Het bedrijf heeft een eigen R&D afdeling, waarin het onderzoek uitvoert en test op o.a. brandveiligheid. Daarnaast faciliteert Kingspan in haar gebouw het Business Center Gemert, waar circa 20 diverse kleinere bedrijven en startende ondernemingen gevestigd zijn, gericht op netwerken, kennis delen en waar mogelijk ook delen van arbeid.

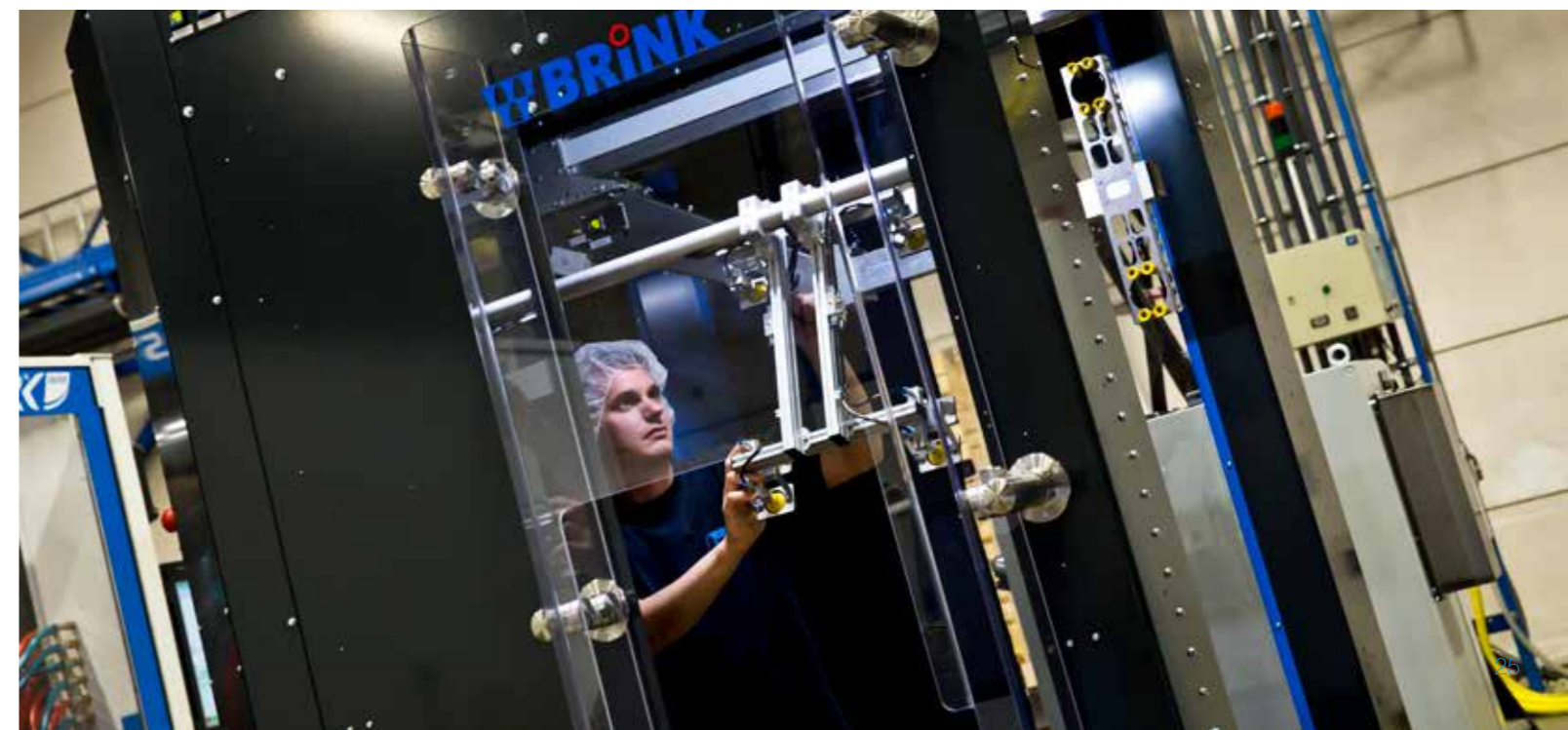
Kunststof

- In de kwantitatieve analyse is gebleken dat de gemeente binnen de sector bouw in het bijzonder ook bedrijven in zijn geledingen heeft met een accent op kunststof; bedrijven in de kunststofverwerkende industrie.
- Er is een sterke basis van aanwezige kunststofgeïsoleerde bedrijven in de gemeente, die deels al met elkaar samenwerken en kennis delen. Er zijn sterke informele netwerken. De bedrijven zijn actief in het verzamelen, recyclen en produceren van kunststofkorrels en kunststofproducten voor uiteenlopende sectoren en toepassingen.

Overzicht van een aantal kunststofgeïsoleerde bedrijven:

- Van der Vleuten kunststofindustrie is een bedrijf dat kunststofrestuitval van verschillende bedrijven (waaronder Haval) verzamelt, sorteert en verwerkt tot kunststofkorrels en deze korrels gebruikt voor hoofdzakelijk de productie van bloem- en plantenbakken, die aan vele regionale kwekers worden afgezet. Sinds 2013 worden de korrels ook rechtstreeks aan derden geleverd. Met Haval zijn er nauwe contacten en worden onderdelen voor machines uitgewisseld, ook zijn er afspraken voor uitwisseling van personeel.
- Haval is een kunststof productiebedrijf dat o.a. disposables (roerstaafjes, ijschepjes) en kunststof verpakkingen food gerelateerd produceert (saladebakjes, menuschalen) voor de voedselindustrie. Haval levert afval aan Van der Vleuten en koopt ook soms kleurstoffen in bij Colorex. Het bedrijf opereert daarnaast grotendeels landelijk en internationaal.
- Thans plastics is ook een groot verzamelbedrijf van o.a. kunststoffen, wat vervolgens ook sorteert en scheidt. Het bedrijf is ook een belangrijke leverancier van grondstoffen voor Van der Vleuten.
- Colorex Master Batch is een bedrijf dat kleurstoffen levert voor de kunststoffen en gevestigd is in Helmond met Gemertse roots. Het is een ontwikkelaar van producten van masterbatches en compounds voor de kunststofverwerkende industrie. Door Van der Vleuten worden pigmenten ingekocht. Bovendien is binnen Colorex veel kennis aanwezig over kleurstoffen en hoe die chemisch reageren. Kleur wordt steeds belangrijker gezien de trend van presentatie en persoonlijke producten.
- Jacobs Spuitgiet Kunststof BV in de Mortel is een spuitgietbedrijf, wat verschillende kunststofproducten spuitgiet voor verschillende sectoren, waaronder voor de medische industrie, vleeswerkende industrie, bouwsector en horeca. Ook van dit bedrijf wordt kunststofuitval door Van der Vleuten opgehaald.

- Met Polymer Research Group heeft de gemeente Gemert-Bakel een privaat gedreven en gefinancierd kunststof R&D kennis en onderzoekslaboratorium in huis. PRG ontwikkelt, test en adviseert over diverse producten en toepassingen van en voor de kunststofverwerkende industrie (o.a. luchtvacuümindustrie, petflessen, bouwindustrie, verpakkingen, automotive). Voor vele bedrijven en multinationals nationaal en internationaal worden nieuwe toepassingen en producten getest. Het is een unieke lab, waar hooggeschoolde werknemers werkzaam zijn van TNO en de TU Eindhoven. Er worden circa 20 innovaties op jaarbasis ontwikkeld en het instituut is actief in verschillende nationale en internationale projecten. Het instituut kent vrijwel alle bedrijven in de kunststofverwerkende industrie in een straal van 100 km.
- Henry van Tilburg is eigenaar van dit instituut en bestuurslid van het Dutch Polymer Institute. Daarnaast is hij ook mede-eigenaar van Colorex en Dutch Filaments (een van Europees grootste op kunststoffen gebaseerde producent van gloeidraden met een focus op hoge kwaliteit en ontwikkeling en toepassingen voor de 3D printing industrie).
- Aandachtspunt is de uitstraling van het instituut, maar wens is om met PRG, Colorex en aanwezige laboratorium in Helmond op een locatie in Gemert op Wolfsveld 2 zich te vestigen.
- Specifiek voor het spuitgieten is er sinds een aantal jaar nu een BBL opleiding gestart op het Summa college. Leerlingen worden nu door de bedrijven aangeleverd, terwijl de wens is dat spuitgieters voor het bedrijfsleven worden opgeleid.

Zorg

Sterk regionaal zorgcluster!

Er is sprake van een regionaal zorgcluster op het niveau van de Peelregio onder de vlag van 'Peel duurzaam gezond'.

- Gemert-Bakel beschikt over veel zorgvoorzieningen en werkgelegenheid – De Zorgboog en ORO/Diomaage werken onderling en in regionaal verband sterk met elkaar samen; o.a. op het gebied van thuiszorg, nachtzorg, regelmatig overleg, cliënten van Oro hebben dagbesteding in de Zorgboog; er is ook een gedeelde samenwerking met corporatie Goed wonen.
- Er is sprake van een regionaal zorgcluster op het niveau van de Peelregio, waarin circa 10 zorg- en welzijnsinstellingen met elkaar samenwerken en zich richten op een regionale aanpak van zorg en welzijn in de Peel onder de vlag van 'Peel duurzaam gezond'. Inzet is te komen tot een gezamenlijk regionaal gezondheidsbeleid. Het principe 'van nazorg naar voorzorg' is daarin een belangrijk vertrekpunt; de focus ligt op de kracht en de eigen regie van mensen. Ook is er sprake van een filosofie van positieve gezondheid; niet alleen gericht op het beter maken, maar ook op het gezond houden.
- Binnen het samenwerkingsverband zijn diverse projecten ontwikkeld en in uitvoering, voorbeelden hiervan zijn:
  - Quartz ontwikkelt en ondersteunt initiatieven op het gebied van ketenzorg en transmurale samenwerking. Een samenwerkingsverband van onder meer het Elkerliek ziekenhuis, GGZ Oost Brabant, Savant Zorg, de Zorgboog, het Sint Annaklooster en de Regionale Huisartsenvereniging Helmond e.o.
  - Het Lorentzgenootschap, een netwerk van bestuurders vanuit zorg- en welzijn en woningcorporaties. Zij bespreken ontwikkelingen in het maatschappelijk veld zo als langer thuis wonen en formuleren hierop antwoorden. Gezamenlijk is marktonderzoek uitgevoerd naar de ontwikkeling van de woon/zorg behoefte de komende jaren; dit wordt ingebracht in het regionaal overleg met gemeenten.
  - Het samenwerkingsverband zorgcirkels Peelland onderzoekt nieuwe mogelijkheden van zorgverlening waarbij door het gebruik van technologie de kwaliteit van zorg toeneemt en tegelijkertijd minder zorgmedewerkers worden ingezet. Een eerste activiteit is de gezamenlijke organisatie van de nachtzorg in de regio Peelland. Nachtzorg is per organisatie erg inefficiënt, dus samenwerking loont.
  - Voor 2016 is een gezamenlijke innovatieagenda ontwikkeld en wordt bekeken of men in de toekomst tot een gezamenlijke zorgcentrale kan komen. Verschillende innovaties zijn belegd bij verschillende instellingen, waarbij op basis van trial en error innovaties worden getest, gedeeld en bij succes opgeschaald kunnen worden bij meerdere organisaties.

- De Helmondse zorgacademie brengt organisaties uit zorg en welzijn in de Peelregio samen met opleidingen Zorg en Welzijn (ROC ter AA en Fontys). Gezamenlijk willen zij bijdragen aan een goed functionerende arbeidsmarkt voor de zorg- en welzijnssector. De ambitie is de HZA tot een zorgcampus uit te bouwen en mede toe te werken naar een meer gemeenschappelijke personeels- en arbeidsmarktplanning. Diverse leerwerktrajecten komen hier uit voort.
- Binnen het project Kwetsbare ouderen wordt samengewerkt aan het tijdig opsporen van kwetsbare ouderen en het inzetten van de noodzakelijke zorg en ondersteuning. Dit project van huisartsen en wijkverpleegkundigen is één van de acties om de totale zorg voor ouderen te optimaliseren. Andere activiteiten zijn de transmurale zorgbrug, de samenwerking tussen specialisten ouderengeneeskunde en huisartsen (24/7) en de keten dementie.
- Daarnaast zijn er diverse lokale en regionale samenwerkingsconstructies, veelal dorps/wijkgericht met wijkverpleging, dorpsondersteuners, welzijnswerk, jeugdzorgaanbieders, enkele plaatselijke (zorg)coöperaties, etc.). Op het gebied van preventie zijn Jong Helmond Gezond Lekker (kinderen/jongeren en gezonde voeding) en Fit werk(t) (duurzame inzetbaarheid en vitale werknemers) relevant.
- Een grote uitdaging in Gemert-Bakel is het werven van personeel; terwijl de zorgvraag enorm blijft stijgen. Wel is de opgave met minder mensen de groeiende zorgvraag te moeten opvangen (mede vanwege bezuinigingen). Daardoor wordt de behoefte aan technologische innovaties ook groter. Robotica wordt als technologieveld nog relatief weinig toegepast in de zorg.
- Er is benoemd dat de relaties met de gemeente vooral ingestoken zijn vanuit de contractuele/financiële relaties over zorgcontractering. Er is meer behoefte aan meer informele relaties, vertrouwen en het verhaal van de zorg achter de financieringsystematiek.
- De grote zorginstellingen met een sterke voet aan de grond in de gemeente, waaronder de Zorgboog en ORO/Diimage, hebben de intentie voor kleinere werkzaamheden gebruik te maken van lokale partners voor bijvoorbeeld service, techniek en bouwwerkzaamheden. Wel is sprake van een trend van centrale inkoopsturing, waardoor contractering met grotere spelers plaatsvindt.
- Met het Commanderie College zijn er contacten ook met stages en opdrachten. De verbinding zou beter en gestructureerder kunnen plaatsvinden, aangezien Gemert-Bakel een belangrijke werkgever is voor de zorg. Het is van belang dat op een zo laag mogelijk niveau en zo vroeg mogelijk al aan bewustwording wordt gewerkt. De onderwijslijn op lokaal niveau is daarmee de basis voor doorlopende leerlijnen naar hogere niveaus.
- De belangrijkste ambities voor versterking van het regionale zorgcluster zijn de te intensiveren samenwerking in diverse projecten en de thema's Onderwijs & Arbeidsmarkt, kwetsbare ouderen en Leefstijl beïnvloeding; verschuiving van nazorg naar voorzorg. Bijzondere kans daarbij is het instrument 'serious gaming', waar relevante partners in Brainport verband gewenst zijn om gezondheidsbevordering veel meer aan de voorkant in te kunnen zetten.
- De zorginstellingen in Gemert-Bakel zijn niet verbonden met de BKG.
- Er is daarnaast een ambitie om in Milheeze een 24-uursvoorziening voor zorg neer te zetten met o.a. Oro, GGZ, Goed wonen en de gemeente.
- In Uden is met de komst van het Bernhoven ziekenhuis het Zorgpark Uden ontwikkeld; een samenwerkingstraject met verschillende zorgpartijen. Het zorgpark wil vooral nog een slag maken aan de preventieve kant. Het zorgpark maakt onderdeel uit van het Landschap van Allure De Maashorst, waardoor gezondheid en vitaliteit ook belangrijke thema's zijn in een groene omgeving. Naast het Bernhoven ziekenhuis huisvest het Zorgpark een 24-uurs apotheek, een huisartsenpost, een zorghotel, een kindcentrum, een mortuarium/uitvaartcentrum en een hotel/restaurant met ruime vergader- en congres faciliteiten. Het Zorgpark

is aangewezen als regionale toplocatie binnen het samenwerkingsverband Agrifood Capital.

- Er is geen samenwerking vanuit het Zorgpark met Peelregio, ook niet met grote zorginstellingen als de Zorgboog en Oro/Diimage. Het Bernhoven ziekenhuis is vooral georiënteerd op het Jeroen Bossch Ziekenhuis in Den Bosch en niet met Elkerliek Ziekenhuis. Dit heeft vooral te maken met de oriëntatie en regionaal/bestuurlijke samenwerking in Noordoost Brabant.
- Mogelijk liggen er ook kansen op gebied van fitness - zorg en sport in relatie tot o.a. Fitland.
- Nij Geerten, is een andere grote zorginstelling binnen Gemert-Bakel. Het is een vruchtbaarheidskliniek, die naast Nederlandse klanten zich ook sterk richt op de Duitse markt. Er zijn overeenkomsten met het Maasziekenhuis te Boxmeer en met de Urologie- afdeling van Bernhoven Ziekenhuis, te Uden. Er is geen enkele verwantschap met de andere zorginstellingen in Gemert-Bakel en de regio; Peel Duurzaam gezond.
- De vruchtbaarheidskliniek verzorgt onder de naam 'Nij Science' zelf opleidingen en organiseert ook twee keer per jaar een symposium (verpleegkundige met specialisme fertiliteit).
- Er is contact geweest tussen Nij Geerten en het Commanderie College om mogelijk onderwijs te geven over fertiliteit binnen het programmaonderdeel biologie. Echter geeft Nij Geerten nog in afwachting te zijn van concrete vervolgstappen om dit ook te realiseren. Er is een wens om samen met het Commanderie College vraaggericht onderwijs aan te bieden.
- Nij Geerten werkt daarnaast met Hogeschool Eindhoven samen om als eerste kliniek in Nederland de kostprijs van een vruchtbaarheidsbehandeling inzichtelijk te maken. Ook is er behoefte om lichte OK faciliteiten te kunnen aanbieden. Hiervoor zijn contacten geweest met de TU Delft op het gebied van design en toepassingen, omdat bij de TU Eindhoven (wat groter en moeilijker doordringbaar) geen aansluiting is gevonden. Er is een uitdrukkelijke wens om met de laboratoriumtechniek afdeling van de TU Eindhoven in contact te komen.

Vrijetijds- economie

Het belang van presentatie, sfeer en beleving!

Het toeristisch-recreatief product steunt grotendeels op de pijler 'Boerenbondsmuseum'. Er is behoefte om andere toeristisch-recreatieve attracties te ontwikkelen.

- Vanuit GBT en WW, die in 2016 zijn samengegaan, is een Toeristisch Platform ingesteld gericht op het ontwikkelen en promoten van het toeristisch-recreatief product. In het verleden is door GBT een uitvoeringsprogramma ontwikkeld. De status van het platform is niet bij iedereen bekend. Een aantal projecten die gerealiseerd zijn, zijn o.a. Augmented reality, Bakel leeft 1300, de Goede Moordenaar (tramverbinding met o.a. Boerenbondsmuseum), Fietsroute streekproducten en de Zomermarkt
- Belangrijke trends binnen toerisme en recreatie zijn het belang van presentatie, sfeer en beleving.
- Het Boerenbondsmuseum is de belangrijkste en meest populaire toeristisch- recreatieve attractie van de gemeente Gemert-Bakel en trekt circa 40.000-50.000 bezoekers op jaarbasis. Het Boerenbondsmuseum toont het leven in een peeldorp anno 1900 in authentieke gebouwen, getrouwe replica's en met voorwerpen, gereedschappen, machines en verhalen uit lang vervlogen tijden. Het is een levend dorp, waar van alles gebeurt en het boerenleven van weleer in de praktijk beleefd kan worden. Er komen hele gezelschappen met bussen per touringcar aan, die het Boerenbondsmuseum als dagattractie bezoeken.
- De ambitie van het Boerenbondsmuseum is kwaliteit en service te behouden, maar qua aantal bezoekers niet te groeien. Er wordt ook bewust beperkt reclame gemaakt. Het Boerenbondsmuseum is dan ook gericht op consolidatie. Dit is gekoppeld aan de filosofie van het museum, die grotendeels draait op een vaste, maar grote groep van ruim 250 vrijwilligers. Er wordt wel nagedacht om de entreprijs mogelijk te verhogen, aangezien die vanuit de beleving misschien wel als te laag opgaat, waardoor bezoekers zouden wegblijven.
- De Goede Moordenaar, als tramverbinding, verbindt het museum met het centrum van Gemert, maar het centrum heeft in de beeldvorming, ondanks de mooie uitstraling en het

- Het toeristisch-recreatief product steunt grotendeels op de pijler 'Boerenbondsmuseum'. Er is behoefte om andere toeristisch-recreatieve attracties te ontwikkelen c.q. nadrukkelijker met elkaar te verbinden.
  - Het gesloten Kasteel (vroeger bewoond door paters die nu in Gennep wonen) in het hart van Gemert (alleen in de zomer enkele zaterdagen open) biedt hiervoor de meest uitgelezen mogelijkheid, dat met het juiste (cultuur-historische) programma van activiteiten, evenementen en verhalen een waardige attractie kan zijn. Het is onduidelijk hoe en hoe snel tot een reactivering kan worden overgegaan. Van belang is in ieder geval dat op basis van een totaalconcept een commerciële exploitatie plaatsvindt met een overkoepelend bestuur, die het totaalconcept managet en de marketing en communicatie gezamenlijk en professioneel aanpakt.
  - Doorontwikkeling van Natuur- en recreatiegebied de Stippelberg met het golfpark de Stippelberg (een van de best beoordeelde golfbanen van Nederland), een strandbad, visvijver, bezoekerscentrum en een camping in combinatie met Natuurpoort Nederheide.
  - Doorontwikkeling van het watersportrecreatiegebied de Rooye Plas, waar nu het Waterski & Wakeboardcentrum gevestigd is; aanbod verbreden met andere activiteiten en verblijfsaccommodatie.
  - Ontwikkeling Adrenalinepark Gemert
  - Doorontwikkeling en beter benutten van het thema 'Breuken beleven' en de wens een transformatie door te maken naar een door Unesco in het leven geroepen Geopark, waarvan de haalbaarheid momenteel wordt onderzocht. In 2016 hebben de gemeenten Bernheze, Landerd, Uden, Boekel, Gemert-Bakel en Deurne samen de intentieverklaring 'De breuk van Peel naar Maas wijst je de weg' getekend. Gezien de actieve betrokkenheid van Gemert-Bakel bij het project 'Breuken Beleven', dat in 2014 formeel werd afgerond is een trekkerschap te overwegen.
  - Doorontwikkeling van het thema 'Kruidentuin van Nederland'
- Het talrijke daghoreca-aanbod, wat ook is vastgesteld in de kwantitatieve analyse, wordt als meer dan voldoende aangemerkt. De versterking van het toeristisch-recreatief product kan ten dienste staan van het functioneren van de daghoreca. Naar verwachting zal het aantal horeca- inrichtingen in de toekomst afnemen; draagvlak voor kleinere horeca-inrichtingen met name in de kleinere dorpen komt onder druk te staan. Het toekomstperspectief wordt niet makkelijker o.a. door wet- en regelgeving (m.b.t. roken, alcohol onder 18, flexwet). Een sterke toeristisch- recreatieve samenwerking kan een bijdrage leveren aan het behoud en de vitaliteit van horeca en middenstand in de gemeente Gemert-Bakel.

- Samenwerking binnen de horeca:
  - In het centrum van Gemert heeft een aantal horeca-inrichtingen een VOF opgericht om in gezamenlijkheid een aantal evenementen te hosten onder de noemer CHG (CentrumHorecaGemert).
  - Alle individuele centrumhoreca is sinds 2015 lid geworden van de ondernemersvereniging 'Hartje Gemert'.
  - Samenwerking binnen KHN Gemert-Bakel/Boekel – de dorpen uit de verschillende kernen zijn te weinig vertegenwoordigd.
- Time Out is een van de grootste daghoreca inrichtingen van de gemeenten. Het evenementencentrum heeft vooral contact met de Burgemeester en Veiligheidsfunctionarissen en beperkt contact met economische zaken.
- Belangrijke aandachtspunten vanuit de horecabranche zijn:
  - Verjonging van de horeca en toeristisch-recreatieve branche
  - Het vergunningenproces nog verder optimaliseren.
  - Meer aandacht voor handhaving richting para commerciële instellingen. Die regels zijn wel hetzelfde, maar er wordt niet op gehandhaafd.
  - Behoeft dat initiatieven veel meer vanuit samenwerkende horeca ondernemers opgepakt worden - Samenwerking vanuit de horeca met toeristisch-recreatieve sector en met ZLTO kan o.a. verbeterd worden.
    - Terugvloeien van de opbrengst van de toeristenbelasting naar de sector.
- Er is vanuit de horeca en toeristisch-recreatieve branche weinig verbinding met het Commanderie College – stagiaires komen vooral vanuit de roc's uit de regio.
- Het verblijfsaanbod op het niveau van hotels op de schaal van Gemert-Bakel en bed & breakfast accommodaties wordt als voldoende aangemerkt. Het aanbod aan verblijfsaccommodaties in termen van campings wordt als matig beoordeeld qua kwantiteit en kwaliteit. Er is uitgesproken dat vernieuwing gewenst is voor verschillende campings in de gemeente.
- Er is behoefte geuit om het bestaande uitvoeringsprogramma te herijken, waarbij het versterken van de samenwerking, ontwikkeling van nieuwe product-marktcombinaties, verbinden van product-

marktcombinaties (een structuur van kralen of knopen) belangrijke thema's zijn.

- Het is daarnaast van belang dat de lokale toeristisch-recreatieve producten goed ingebed worden binnen de stichting Peelpromotie, waar de WW's binnen de regio regionale en lokale producten aanbieden.
- Er is beperkt inzicht in cijfers en statistieken m.b.t. de ontwikkeling van het toeristisch- recreatief product (aantal bezoekers, overnachtingen, bestedingen, activiteitenpatroon). Monitoring kan belangrijk zijn als middel om het toeristisch-recreatief product door te ontwikkelen. Overigens geldt dit ook voor andere sectoren in de gemeente; een monitor, die regelmatig herijkt wordt ontbreekt.
- Er is sprake van een versnippering ten aanzien van de profilering van het toeristisch-recreatief product (verschillende websites, beeldmerken, slogans), althans in de beleving is er geen regie en eenduidige visie op de marketing van het toeristisch-recreatief product van Gemert- Bakel. Deze marketing dient primair geënt te zijn op de behoeften van de consument.
  - Hartje Gemert vanuit de winkeliersvereniging van Gemert. Het gebruikte beeldmerk het hartje verwijst naar het centrum van Gemert – ook het hart van de gemeente.
  - Heerlijk vrij vanuit de gemeente/GBT/WW. Het gebruikte beeldmerk het vogeltje verwijst naar de soevereine status die het gebied rondom Gemert had vanaf het begin van de 13e eeuw als Heerlijkheid. Deze Heerlijkheid kenmerkte zich door verschillende privileges en vrijheden, zoals godsdienstvrijheid en andere (vrijere) wetgeving.
  - Vrije heerlijkheid streekproducten vanuit de ZLTO; verwijst ook naar de heerlijkheid, maar dan andersom.
  - Gemert-Bakel Kruidentuin van Nederland vanuit Stichting Gemert-Bakel kruidenrijk van Nederland, verwijst naar de verbondenheid van kruiden in de geschiedenis van Gemert- Bakel.

Colofon

Deze rapportage is een uitgave van de Gemeente Gemert-Bakel. Voor meer informatie kunt u contact opnemen met mevr. Jolanda van Rooy, programmamanager economie van de gemeente via telefoonnummer 0492-378500 of per mail jolanda.vanrooy@gemert-bakel.nl

Tekst: Maikel Gijzen Advies.
Vormgeving: met Jan ontwerpen
Beelden: Kuppens Fotografie.
November 2016 www.gemert-bakel.nl

Lijst gesprekspartners kwalitatieve analyse:

Agrifood Capital Roel Schutten
Bouw Advies Instituut Wiljan Jansen
Bedrijven Kontakt Gemert-Bakel Martin Jacobs
Boerenbondsmuseum Harrie Verkampen
Brainport Development Jasmijn Rompa
Centrummanager Gemert Otto Nijst
Colorex/ PRG Henry van Tilburg
Commanderij College Carla Grootjen

Food Tech Park Brainport Anke v.d. Heuvel
GEA Food Solutions Gerard Bastiaansen
Gemert-Bakel Toerisme/WW Frans Francissen
Greenport Venlo Peter Elbers
Haval Erwin van Limpt
Heeren van Ghemert Willem Geerts
Horecabelangenvereniging Gemert-Bakel-Boekel Veronique Vesters
Janssen Hatchery Service V.O.F. Elsendorp Tiny Janssen
Kingspan Unidek BV Michel v.d. Helm
Metropoolregio Eindhoven Thomas Voncken
Natuurpoort Nederheide Jan Overeem
Nij Geerten centrum voor vruchtbaarheid Marc Scheijven
Smits Bedrijven Kees Fvrie
Stichting Diomage/ORO Tineke Gielen
Synergy Health Arno Senders
Uitgaanscentrum Time out BV Veronique Vesters
Van der Vleuten kunstofindustrie Jean-Louis Donker
WW Gemert-Bakel Frans Francissen
ZLTO Gemert-Bakel Robert Wessels, Henry Bouwmans, Monique van Lierop, Huub van Hout, Hans van Heeswijk
Zorgboog Henri Plagge

Zicht op bedrijvigheid

'Clusters en ketens Gemert-Bakel in regionaal perspectief'

